

Új magyar liturgikus kórusművek

„Ízleljétek és lássátok!” címmel a Budapesti Őszi Fesztivál keretében, a Magyar Egyházzenei Társaság elnökének, Dobszay Lászlónak szakmai irányításával, a Fővárosi Közgyűlés kulturális bizottsága zenei alapjának támogatásával a Terézvárosi Avilai Szent Teréz plébániatemplomban 1995. október 6-án, pénteken este jelentős érdeklődés mellett egyházzenei kórushangverseny zajlott le. A koncertet, melyet a Társaság titkára, Déri Balázs szerkesztett, a Magyar Rádió élő egyenes adásban közvetítette.

A liturgikus kórusművek írására felkért zeneszerzők számára Dobszay László részletes műfaji és témajavaslatokat tartalmazó elaborátumot készített. A célkitűzés az volt, hogy liturgikus szövegű (latin vagy magyar, vagy akár görög és héber), a mai liturgiába mind stilisztikailag, mind terjedelemben beleillő, lehetőleg nem túl nagy apparátust ill. nem különlegesen képzett előadókat igénylő művek szülessenek, olyanok, amelyeket adott esetben szerényebb lehetőségekkel bíró, kisebb kórusok is képesek színvonalasan előadni, vagy amelyekbe esetleg a gyülekezet is bekapcsolódhat valamilyen formában. (A színvonalas darabok csupán e tekintetben hagytak részben kívánnivalót, amennyiben több igen nagy technikai nehézségek elé állította még az ilyen nehézségekre felkészült előadókat is.) Bár a felkérés bármely felekezet istentiszteleti zenéje számára való komponálást lehetővé tett, a zeneszerzők kivétel nélkül a római katolikus liturgiát tartották szem előtt. (Ugyanakkor a darabok egy része más felekezetek istentiszteletén is elhangozhat.

A koncerten az egyes kórus- ill. orgonatételek között az alsó- és a felsőkrisztinavárosi, a zugligeti Szent Család és a budafok-belvárosi plébániatemplom szkoláinak egyesített kórusa magyar népenekeket énekelt Szendrei Janka irányításával, s a műsor nyitó- ill. zárószámaként *Soproni József* teljes terjedelmében még bemutatatlan *Livre d'orgue*-jából az *Invocation* és a *Jeu final des trompettes* tételeket Deák László orgonálta.

A továbbiakban idézünk a koncert műsorfüzete számára a szerzők által írt rövid elemzésekből.

Gémesi Géza Alleluia Ostende nobis c. kórusművét az alsókrisztinavárosi plébánia szkolája, Fodor Ildikó, Kéring László és Mizsei Zoltán énekelte Szendrei Janka vezényletével. Az első ádventi vasárnap allelujája zenei anyagának „forrása a Liber Usualis. Az Alleluia eredeti formájában hangzik el, a versus egy huszonnégyhangú soron alapuló háromszólamú ellenpont, de ez is csak a gregorián dallamot vagy annak tükörfordítását használja.” (1. kottamelléklet)

Sáry Bánk zeneművészeti főiskolai hallgató *Tui sunt caeli* c. karácsonyi offertóriumma „zeneileg a szöveg szerint tagolódik. A »Tui sunt caeli, et tua est terra« (Tiéd az ég és tiéd a Föld) szövegrészt kétszer halljuk, először három szólamban a női kar énekli, majd visszhangszerűen csatlakozik hozzájuk a tenor és a basszus, ötszólamúvá telítve a hangzást. Az »Orbem terrarum et plenitudinem eius tu fundasti« (Te alkottad a földkerekséget és mindent, ami rajta van) rész egy változó, de mégis állandó hangzást adó középrészként jelenik meg, tulajdonképpen végig öt szólamban, amit a »Iustitia et iudicium praeparatio sedis tuae« (Igazság és jog királyi széked alapja) követ már hat szólamúra növe, de zeneileg visszahozva a darab elején hallott háromszólamú nőikari részt.” A darabot a Byrd Énekegyüttes mutatta be Molnár Johanna vezényletével. (2. kottapélda)

Sári József *Benedictus es Domine*. (Áldott vagy Uram.) című kórusművének szövege Ötvened vasárnap miséjének offertóriumma. „A szöveg szent jellege mellett ugyan-

akkor annyira a legmagasabb költői igény szintjén áll, oly időtlenül szép és tág, hogy előadása bármilyen más alkalommal is elképzelhető. Elhangzása szinte megszenteli a helyet és az időt. Maga az offertórium az áldozat felmutatásának ideje a misén belül. Lényegében minden mű »offertoriális« áldozati jellegű kellene hogy legyen, de legalábbis azok a művek, amelyek egy képességből mint isteni adományból táplálkoznak, mindenképpen azok. Hiszen a tehetség adomány, előlegezett bizalom, így a létrehozott mű a hálaadás egy fajtája. Egyúttal persze az előlegezett bizalom igazolása, vagy megcsúfolása.

Ebben a szellemben tehát kompozícióm nem más, mint annak az igyekezetnek a felmutatása, amely méltó akar lenni a szöveghez, illetve a kapott zenei képességhez. Ez egyúttal szándékom szerint azt is jelenti, hogy művem nem annyira az »értelmezést« a »magyarázást« célozza meg, hanem a »felemelőt« . A művet a Budapesti Énekesiskola mutatta be Mezei János irányításával. (3. kottapélda)

Serei Zsolt Terra tremuit szövegkezdetű húsvéti offertóriuma tizenkét énekszólamra íródott; a bonyolult szövetű, képzett szólistákat igénylő művet a Budapesti Tomkins Énekegyüttes mutatta be Dobra János vezényletével. (420. o.)

Soós András Magnificat sexti toni-ja (Hatodik tónusú *Magnificat*) „gyakorlati liturgikus használatra készült, alkalmat nyújtva egy a zeneszerzőket évszázadokon keresztül foglalkoztató kérdés személyes újragondolására: hogyan lehet a gregorián sajátos világát a mai zeneszerzői műhelymunkába szervesen beépíteni. A kompozícióban az ún. »alternatív« előadói praxisnak megfelelően a páratlan versek az ősi gregorián tónusdallamon, egy szólamban, a páros versek pedig többszólamú feldolgozásban hangzanak el. A gregorián tónusok jellegét a finálison kívül igen nagy mértékben a jellemző belső hangkapcsolatok, viszonyok határozzák meg. Különösen igaz ez az olyan kevés hangot használó, s ezzel a XX. század végének zenei gondolkodására rímelő dallamformulákra, amelyekben az állandóság változatossága szűk keretek között valósul meg, időt teremtve így a hallgatónak a zenei folyamatban való elmélyült tájékozódásra. A többszólamú feldolgozásban ezeknek a belső viszonyoknak, találkozásoknak, rímeléseknek ill. szembenállásoknak a felnagyítása, kibontása hallható, versenként változó zenei megoldásokkal.” A darabot, melynek antifónájaként a magyar nyelvű, Ó szentséges lakoma hangzott el, a Praetorius Kamarakórus mutatta be, Kéring László vezényelt. (4. kottapélda)

Jeney Zoltán Gustate et videte kommúnióját a bemutatón a szerző által applikált magyar szöveggel énekelte a Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola egyházzenei tanszakának kórusa Soós András vezényletével. Több mérvadó vélemény szerint ez a darab közelítette meg leginkább a kortárs hang és a „könnyűség” szempontjának összehangolását. (394. és 450. o.)

Togobickij Viktor De profundis-a offertórium az egyházi év utolsó vasárnapjaira. „A nem túl hosszú darab (a megrendelők kérésére igyekeztem, hogy az ötperces időtartamot ne lépjem túl) kupola-formát alakít. Első felének kórusrészei és trombita-orgona kánonjai váltakozása után jön csúcspontnak tükörszekund-kánon, amely megszokott módon az »arany metszet« pontra esik. A nyitó zenei anyag visszatérését egy rövid, egyre erősödő korál követi, a műnek himnikus befejezést kölcsönözve”. A kórusmű bemutatóján a 8+8 Énekegyüttest Oláh Gábor vezényelte, trombitán Borsódy László, orgonán Deák László működött közre. (404. o.)

Sáry László Aquinói Szent Tamás O salutaris hostia kezdetű himnuszának két strófáját dolgozta fel négyrészes darabbá. „A tizenhatszólamú vegyeskarra írodott mű [...] teljes anyaga felírható egy 4x4 hangból álló négyzethálóra. A hangok feletti számok az időtartam-egységeket jelentik. A négyzet minden élénél az első négy hangon egy-egy új »szólam« indul. Minden szólam 4x16 azaz 64 hangot énekel sorban egymás után. Mivel minden énekes más-más hangon kezd, a hangok találkozásai minden szólamnál más és más helyen történnek. Amit hallunk, az egy folyton változó harmóniai rend, azaz ugyanannak a 16 hangnak újabb és újabb hangiharmóniai kombinációja.” A rendkívül nehéz, méltán zárószámként bemutatott darabot a résztvevő kórusokból alakult, harminchat tagú alkalmi énekkar adta elő Kéring László vezetésével. (5. kottapélda)

1. kottapélda: Gémesi Géza, Alleluia. Ostende nobis (kéziratrészlet)

Osten- de no- bis Do- mi- ne

Osten- de no- bis Do- mi- ne

Osten- de no- bis Do- mi- ne

2. kottapélda: Sáry Bánk, Tui sunt caeli (kéziratlapp)

4/4

Sopr. et ju- di- ci- um prae- pa- ra- ra

Mezzo sti- ti- a et ju- di- ci- um prae- pa- ra- ra

Alt. I ti- a et ju- di- ci- um prae- pa- ra- ra

Alt. II et ju- di- ci- um prae- pa- ra- ra

Tenor sti- ti- a et ju- di- ci- um prae- pa- ra- ra

Bass ti- a et ju- di- ci- um prae- pa- ra- ra

5/4 3/4 rit. (tutti) 3/4 4/4

S. di- a se- dis tu ae

M. ti- o se- dis tu ae

Alt. I ti- o se- dis tu ae

Alt. II ti- o se- dis tu ae

T. ti- o se- dis tu ae

B. ti- o se- dis tu ae

CAELESTIS HARMONIA

3. kottapéllda: Sári József, Benedictus es Domine (kéziratlap)

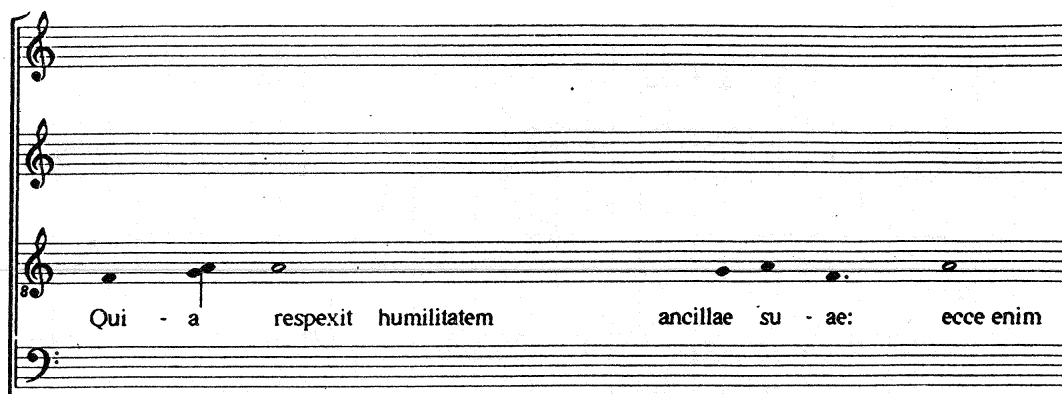
9 *maestoso*

mf In la - bis
(hahaha-hahaha-hahaha)
cresc.
mf
megoldás: In la-hahaha-hahaha-hahaha hahaha-hahaha-hahaha

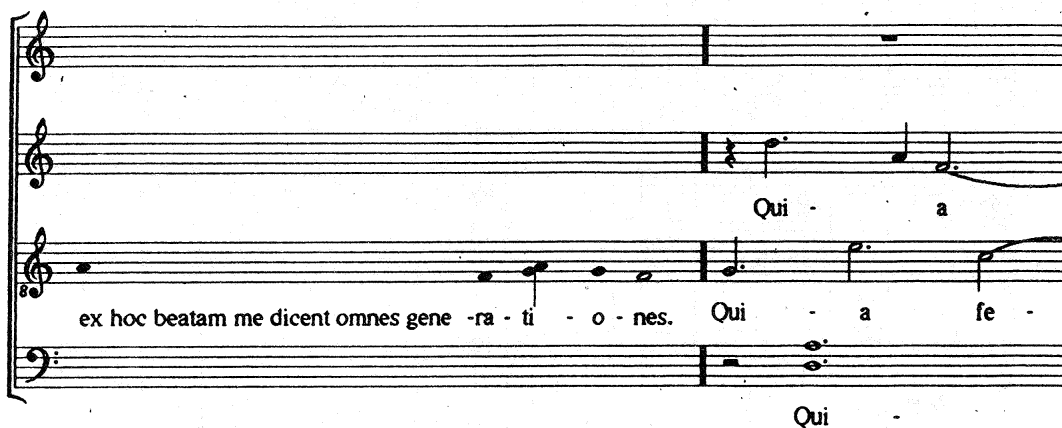
mf (hahaha-hahaha-hahaha)
cresc. mf
me - is pro - nun - ti - a -
mf mehehehe-hehehehe-ihihihis
mf pro hohoho-muhuhuu-tihihih-ahahaha-hahaha-hahaha

(vihihih-hihihih-hihihih-hihihih-hi)
cresc. mf
vi om - mi - a mf ju -
mf
vihihih
mf hohoho-hohohom-mihihih-ahahaha-hahaha-hahaha
cresc. mf juhuhuu-

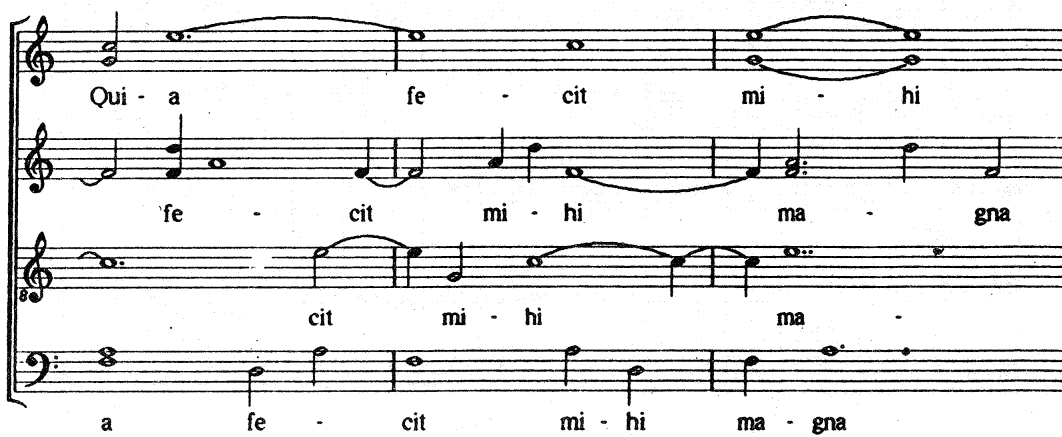
4. kottapélda: Soós András, Magnificat sexti toni (kéziratlap)

Qui - a respexit humilitatem ancillae su - ae: ecce enim

ex hoc beatam me dicent omnes gene -ra - ti - o - nes. Qui - a fe -
Qui

Qui - a fe - cit mi - hi
fe - cit mi - hi ma - gna
cit mi - hi ma
a fe - cit mi - hi ma - gna

